

DENKEN IN KASSTROMEN

Bij echtscheidingen dient meer gebruik te worden gemaakt van deskundigen op het gebied van waardebeoordeling, stellen raadsheer Alexander Labohm en register valuator Peter Paul Buijsrogge. Advocaten doen er goed aan deze deskundigen in een zo vroeg mogelijk stadium in te schakelen. Voordelen zijn een snellere procedure en een groter gevoel van procedurele rechtvaardigheid bij de partijen.

door **Michiel van Kleef** foto's **Chris van Houts**

Rechters moeten zich steeds meer verdiepen in financieel-economische onderwerpen. Zodra een ondernemer gaat scheiden, wordt er een veelheid aan vragen aan de rechter gesteld. Enkele daarvan zijn: hoeveel geld (vermogen/winst) kan er aan de onderneming worden onttrokken zonder dat deze in gevaar komt, en, als er sprake is van een huwelijk in gemeenschap van goederen, wat is de waarde van de onderneming? Tot voor niet zo lang geleden werd die waarde bepaald op grond van jaarrekeningen van de laatste drie jaar. Alexander Labohm, vice-president van het gerechtshof te 's-Gravenhage merkte vanaf 2007 dat het denken in kasstromen voor de rechter steeds be-

langrijker wordt: "Als de ondernemer niet over een positieve kasstroom beschikt of niet op korte termijn een negatieve kasstroom kan ombuigen naar een positieve kunnen er voor de ondernemer ernstige problemen ontstaan indien de rechter hem of haar een alimentatieplicht oplegt. Een solvabele onderneming kan ook in staat van faillissement worden verklaard indien de onderneming een gebrek heeft aan liquiditeit. De jurist moet niet alleen denken in bezittingen en schulden, maar eveneens in kasstromen. Het gaat dus niet langer meer om solvabiliteit, maar om liquiditeit. Het extrapoleren van de jaarrekeningen naar de toekomst was eigenlijk al geen goede methode, maar dat geldt de laatste jaren

des te meer. De jaarrekening geeft informatie over het verleden. Voor de waardering van ondernemingsvermogen is relevant wat er in de toekomst mee kan worden verdiend. Veel beter is het om op grond van de kennis die we nu hebben de huidige en toekomstige waarde van een bedrijf vast te stellen en op grond van die waardebeoordeling tot een verdeling te komen."

Deskundigen

Essentieel is dus de constatering dat het bij waardebeoordeling gaat over in de toekomst te verwachten kasstromen en risico's. Met andere woorden, ook hier geldt dat resultaten behaald in het verleden geen enkele garantie (meer) geven voor de toekomst. En voor die

Alexander Labohm (Gerechtshof Den Haag; links) en Peter Paul Buijsrogge (Nederlands Instituut voor Register Valuators)

De visie van Labohm en Buijsrogge

waardebepaling roepen rechters, maar ook advocaten, in toenemende mate deskundigen op dat gebied te hulp. Peter Paul Buijsrogge van Alias Corporate Search is zo'n deskundige. Hij is bestuurslid van het Nederlands Instituut voor Register Valuators (NIRV), een brancheorganisatie van *register valuatoren*: waarderingsdeskundigen met een financieel-economische achtergrond, die een postacademische opleiding hebben gevolgd, toelatingsexamen hebben gedaan en uiteindelijk als register valuator gecertificeerd zijn. Buijsrogge: "Anders dan accountants die tot voor kort veelal werden ingeschakeld bij waardebeoordelingen, concentreren wij ons op de economische waarde van een onderneming. Accountants richten zich vandaag op verslaglegging, en kijken met name naar het verleden. Bij de vaststelling van de economische waarde van een onderneming gaat het echter met name over de vraag welke geldstromen de onderneming in de toekomst kan genereren en welke risico's daaraan verbonden zijn. Je kunt je bijvoorbeeld een onderneming voorstellen, die nu volgens boekhoudkundige normen solvabel is, maar die geen positieve kasstroom genereert."

Scholing

Labohm is als lector bij de SSR betrokken bij de opleiding van familierechters. Hij vertelt dat er veel gebeurt op het gebied van scholing en bijscholing, waardoor rechters steeds beter in staat zijn om bijvoorbeeld jaarrekeningen te lezen en te interpreteren: "Maar experts worden we nooit. Wij leren wel de juiste vragen te stellen aan de experts; we kunnen de rapporten van de experts lezen en op basis daarvan kunnen we uitspraken doen. Als familierechter is er altijd en vooral het

Angst voor subjectiviteit

Labohm: "Ik merk bij justitiabelen altijd een grote angst voor subjectiviteit. Dat is niet terecht. Als rechter kun je objectieve criteria formuleren op basis waarvan de deskundige aan het werk kan. Mijn ervaring is dat door een tijdige inschakeling van experts, het steeds minder vaak nodig is om uitspraak te doen. Als rechter hak je alleen knopen door als partijen er niet uitkomen. Je inspanning is erop gericht om het proces te de-escaleren. Ik ben er een groot voorstander van

"DOOR EEN TIJDIGE INSCHAKELING VAN EXPERTS IS HET ALS RECHTER STEEDS MINDER VAAK NODIG OM UITSpraak TE DOEN"

menselijk aspect. Maar daarnaast moet je wel verstand hebben van een veelheid aan rechtsgebieden: verbintenissenrecht, ondernemingsrecht, jaarrekeningenrecht, fiscaal recht. Dat maakt het ook tot zo'n boeiend vak." Duidelijk is dat de rechterlijke macht, onder meer als gevolg van de wijzigende omstandigheden die de kredietcrisis meebracht, heel anders is gaan aankijken naar het begrip waarde. Labohm: "Juristen dachten – en denken in sommige gevallen nog steeds – vrijwel uitsluitend in termen van schulden en bezittingen. Een econoom denkt in termen van risico en kasstromen. Dat is een fundamenteel andere benadering." Buijsrogge: "Men dacht in het verleden een objectieve maatstaf te hebben in het extrapoleren van jaarrekeningen en/of boekhoudkundige waarde. Register valuatoren waarderden op economische grondslag en gaan uit van toekomstige geldstromen en risico. Natuurlijk zitten daar subjectieve elementen aan vast, maar zolang je die expliciet maakt, is dat niet erg."

dat beide partijen zich door een deskundige advocaat laten bijstaan, en indien nodig, elk door een externe deskundige. Ter zitting vindt dan een inhoudelijk debat plaats waarbij in onderling overleg de uitgangspunten van het onderzoek en de spelregels van de verdere procedure worden vastgelegd. Op basis daarvan zet de rechtbank een extern deskundige aan het werk. En het gebeurt ook dat de deskundige met gebruik van mediatiotechnieken partijen tot elkaar brengt. En dan hoeft ik ervaar niet meer aan te pas te komen. Dan komen partijen er dus onderling wel uit."

Buijsrogge: "Tijdens de comparitie worden deskundigen in de gelegenheid gesteld opmerkingen te maken en vragen te stellen. Dat bespaart heel veel tijd en kosten in een later stadium." Labohm vult aan: "Idealiter begint een zaak met een regiezitting met een regierechter, die direct de hele procedure in stukjes hakt die in samenhang worden besproken. Nu is het vaak nog zo dat eerst een hele

